

22.05.2018

Asia/6

§ 144

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Alviina Alametsän ym. matalan kynnyksen mielenterveysavun lisäämistä koskevasta valtuustoaloitteesta

HEL 2018-002003 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon valtuutettu Alviina Alametsän ym. valtuustoaloitteesta koskien matalan kynnyksen mielenterveysavun lisäämistä:

”Mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestämisen periaatteena on perustason ja matalan kynnyksen palvelujen ensisijaisuus, monipuolinen palveluvalikko sekä asiakkaalle ja potilaalle tarpeenmukainen hoidon ja palvelun räätälöinti. Palvelut tuotetaan monikanavaisesti, moniammatillisesti ja toipumissuuntautuneen orientaation mukaan. Hoito on porrastettu perustasoon ja erikoistasoon ja siinä noudatetaan kansallisia Käypä hoito -suosituksia.

Helsingissä mielenterveys- ja päihdeoireiden hoito on porrastettu siten, että lievien ja keskivaikeiden mielenterveys- ja päihdeoireiden ensisijainen hoitopaikka on terveysasema, josta potilas ohjataan arvion jälkeen tarvittaviin jatkotutkimuksiin ja hoitoihin erikoistalolle esim. psykiatria- ja päihdekeskuksiin.

Terveysasemilla toteutettavan työn tukemiseksi psykiatria- ja päihdepalvelut on sijoittanut terveysasemille mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitajia, joiden vastaanotolle ohjaututaan terveysaseman terveydenhoitajan tai lääkärin tekemän hoidon tarpeen arvioinnin jälkeen. Mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitaja on yhteydessä asiakkaaseen pääsääntöisesti samana päivänä yhteydenotosta: hoidon kiireellisyys arvioidaan puhelimesta tai konsultaativastaanotolla. Kriisipotilaille on varattu akuuttiaikoja. Vuosittain mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitajat hoitavat noin 11 000 kriisi-, masennus- tai ahdistuneisuushäiriöpotilasta (ml. ADHD -arviot). Esim. valtaosa depressiopotilaista voidaan hoitaa perusterveydenhuollossa terveyskeskuslääkärin ja terveydenhoitajan (tai mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitajan) vastaanotoilla konsultoivan psykiatrin tuella.

Perustasolla mielenterveys- ja päihdepalveluja tarjoavat myös Nuori-soasema ja opiskeluterveydenhuollon psykiatriset sairaanhoitajat. 13–29 -vuotiaat nuoret ja aikuiset voivat hakeutua näihin joko ilman ennakkoyhteydenottoa tai omalla yhteydenotolla. Näiden lisäksi Ohjaamo

Helsinki tarjoaa kynnyksetöntä moniammatillista neuvontaa ja tukea terveyteen, hyvinvointiin ja hoitoon pääsyyn liittyvissä kysymyksissä 15–29 -vuotiaille. Nuorisoasemalla hoidetaan 1 300 ja opiskeluterveydenhuollossa 1 300 mielenterveys- ja päihdeoireista kärsivää asiakasta vuosittain.

Psykiatria- ja päihdepalvelut tukee perustasoa mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden hoitamisessa myös muulla tavoin: syksyllä 2017 toimintansa aloittaneet psykiatria- ja päihdepalvelujen liikkuvat yleispsykiatrian ja päihdehoidon työryhmät tarjoavat kaikkialle peruspalveluihin (esim. terveysasemat, sosiaalityö, palvelukeskukset, somaattiset vuodeosastot), lastensuojeluun ja asumispalveluihin konsultaatioapua, hoidontarpeen arviointia ja lyhytinterventioita paikan päälle tai asiakkaan kotiin muutaman arkipäivän sisällä avunpyynnöstä. Palvelu on ulotettu Helsingin kaikille alueille ja se on osa uutta terveys- ja hyvinvointikeskuksissa toteutettavaa kynnyksetöntä ja moniammatillista toimintamallia. Tämän lisäksi lastensuojeluun ollaan sijoittamassa mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitajia, jotka työskentelevät lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinnin ja tuen työryhmissä.

Kiireellinen mielenterveys- ja päihdeoireiden hoito toteutetaan arkisin terveysasemilla. Iltaisin ja viikonloppuisin aikuisten äkilliset sairaudet hoidetaan Haartmanin ja Malmin päivystyksissä. Myös psykiatrian ympärivuorokautinen erikoislääkäritasoinen päivystys on Malmin ja Haartmanin sairaaloiden päivystyksissä ja sinne on sijoitettu psykiatrisia ja päihdetyön sairaanhoitajia. Psykiatrian päivystyksessä hoidetaan noin 7 000 potilasta/vuosi.

Helsingissä psykiatrian erikoistason avohoito ja polikliininen päihdehoito tuotetaan psykiatria- ja päihdepalvelujen alueellisissa psykiatria- ja päihdekeskuksissa: psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoidossa toteutettava tutkimus, hoito ja kuntoutus psykiatrian poliklinikoilla ja päihderiippuvuuksien hoito, avovieroitus ja opioidiriippuvaisten korvaushoito päihdepoliklinikoilla.

Tällä hetkellä alueellisille psykiatrian poliklinikoille tulee noin 6 000 lähetettä/vuosi ja siellä hoidetaan vuosittain noin 14 000 eri potilasta (luvut eivät sisällä terveysasemilla toimivien mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitajien potilaita). Kaikki lähetteet arvioidaan joko saapumispäivänä tai seuraavana arkipäivänä. Kiireetön hoito tarjotaan lakisääteisessä määräajassa. Kiireellisissä vakavissa tilanteissa voi hakeutua suoraan akuuttityöryhmiin ilman lähetettä ja avuntarpeeseen vastataan 1–3 päivän sisällä yhteydenotosta. Akuuttityöryhmät hoitavat keskimäärin 1 700 eri potilasta vuodessa. Psykiatrisessa hoidossa olevat potilaat voivat hakeutua vastaanotoille ilman ajanvarausta (kiirevastaanotot arkisin klo 9–10.30 ja akuuttiajat joka arkipäivä). Päihdepoliklinikoille ha-

22.05.2018

keutuva ei tarvitse lähetettä ja potilaat voivat hakeutua vastaanotolle ilman ennakkoyhteydenottoa arkisin klo 9–10.30 välisellä ajalla. Päihdepoliiklinikat hoitavat yhteensä noin 5 000 eri asiakasta vuosittain.

Psykiatria- ja päihdepalvelut on asettanut erillistyöryhmän valmistelemaan muutosta päihdepoliiklinikoiden VIA (vastaanotto ilman ajanvarausta) -toimintamalliin. Tavoitteena on lisätä palvelun saatavuutta laajentamalla toiminta-aikaa, aloittamalla liikkuva työ ja kehittämällä palvelua myös mielenterveysasiakkaiden palvelutarvetta paremmin vastavaksi esimerkiksi terveys- ja hyvinvointikeskuksissa. Työryhmän esitys valmistuu 30.5.2018 mennessä.

Vastaanotto ilman ajanvarausta -toimintamallin osana selvitetään mahdollisuutta pilotoida avointa mielenterveysyksikköä jossain yksikössä (esimerkiksi terveys- ja hyvinvointikeskuksessa tai sen yhteydessä olevalla psykiatrian poliiklinikalla) samanlaista vastaanottomallia kuin on päihdepoliiklinikan avoimessa vastaanotossa. Mahdollisen pilotoinnin yhteydessä arvioidaan hoitomallin toimivuutta ja asiakastyytyväisyyttä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Voimavarojen oikea kohdentaminen edistää mielenterveys- ja päihdeoireiden varhaista tunnistamista ja hoitoa sekä hoidon vaikuttavuutta. Perustason ja matalan kynnyksen palvelujen ensisijaisuus lisäävät asiakkaan osallisuutta, vahvistavat arjessa selviytymistä ja vähentävät erityistason palvelujen tarvetta."

Käsittely

Psykiatria- ja päihdepalvelujen johtaja Mikko Tamminen oli kutsuttuna asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyn ajan.

Puheenjohtaja Sanna Vesikansan joutui poistumaan kesken asian käsittelyn kokouksesta ja varapuheenjohtaja Karita Toijonen tuli hänen tilalleen puheenjohtajaksi kokouksen loppuajaksi.

Asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Kati Juva: Tehdään seuraava lisäys lausunnon viimeisen kappaleen ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia: "Vastaanotto ilman ajanvarausta -toimintamallin osana selvitetään mahdollisuutta pilotoida avointa mielenterveysyksikköä jossain yksikössä (esimerkiksi terveys- ja hyvinvointikeskuksessa tai sen yhteydessä olevalla psykiatrian poliiklinikalla) samanlaista vastaanottomallia kuin on päihdepoliiklinikan avoimessa vastaanotossa. Mahdollisen pilotoinnin yhteydessä arvioidaan hoitomallin toimivuutta ja asiakastyytyväisyyttä."

22.05.2018

Asia/6

Kannattaja: jäsen Katju Aro

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Kati Juvan vastaehdotuksen yksimielisesti ilman äänestystä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Mikko Tamminen, psykiatria- ja päihdepalvelujen johtaja, puhelin: 310 58655
mikko.tamminen(a)hel.fi

Liitteet

1 Alametsä Alviina Kvsto 14.2.2018 Aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Alviina Alametsän ym. valtuustoaloitteesta koskien matalan kynnyksen mielenterveysavun lisäämistä:

”Mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestämisen periaatteena on perustason ja matalan kynnyksen palvelujen ensisijaisuus, monipuolinen palveluvalikko sekä asiakkaalle ja potilaalle tarpeenmukainen hoidon ja palvelun räätälöinti. Palvelut tuotetaan monikanavaisesti, moniammatillisesti ja toipumissuuntautuneen orientaation mukaan. Hoito on porrastettu perustasoon ja erikoistasoon ja siinä noudatetaan kansallisia Käypä hoito -suosituksia.

Helsingissä mielenterveys- ja päihdeoireiden hoito on porrastettu siten, että lievien ja keskivaikkeiden mielenterveys- ja päihdeoireiden ensisijainen hoitopaikka on terveysasema, josta potilas ohjataan arvion jälkeen tarvittaviin jatkotutkimuksiin ja hoitoihin erikoistalolle esim. psykiatria- ja päihdekeskuksiin.

Terveysasemilla toteutettavan työn tukemiseksi psykiatria- ja päihdepalvelut on sijoittanut terveysasemille mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitajia, joiden vastaanotolle ohjaututaan terveysaseman terveydenhoitajan tai lääkärin tekemän hoidon tarpeen arvioinnin jälkeen. Mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitaja on yhteydessä asiakkaaseen pääsääntöisesti samana päivänä yhteydenotosta: hoidon kiireellisyys arvioidaan puhelimesta tai konsultaativastaanotolla. Kriisipotilaille on varattu akuuttiaikoja. Vuosittain mielenterveys- ja päihdetyön sai-

22.05.2018

raanhoitajat hoitavat noin 11 000 kriisi-, masennus- tai ahdistuneisuus-häiriöpotilasta (ml. ADHD -arviot). Esim. valtaosa depressiopotilaista voidaan hoitaa perusterveydenhuollossa terveyskeskuslääkärin ja terveydenhoitajan (tai mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitajan) vastaanotoilla konsultoivan psykiatrin tuella.

Perustasolla mielenterveys- ja päihdepalveluja tarjoavat myös Nuorisosema ja opiskeluterveydenhuollon psykiatriset sairaanhoitajat. 13–29 -vuotiaat nuoret ja aikuiset voivat hakeutua näihin joko ilman ennakkoyhteydenottoa tai omalla yhteydenotolla. Näiden lisäksi Ohjaamo Helsinki tarjoaa kynnyksetöntä moniammatillista neuvontaa ja tukea terveyteen, hyvinvointiin ja hoitoon pääsyyn liittyvissä kysymyksissä 15–29 -vuotiaille. Nuorisosemalla hoidetaan 1 300 ja opiskeluterveydenhuollossa 1 300 mielenterveys- ja päihdeoireista kärsivää asiakasta vuosittain.

Psykiatria- ja päihdepalvelut tukee perustasoa mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden hoitamisessa myös muulla tavoin: syksyllä 2017 toimintansa aloittaneet psykiatria- ja päihdepalvelujen liikkuvat yleispsykiatrian ja päihdehoidon työryhmät tarjoavat kaikkialle peruspalveluihin (esim. terveysasemat, sosiaalityö, palvelukeskukset, somaattiset vuodeosastot), lastensuojeluun ja asumispalveluihin konsultaatioapua, hoidontarpeen arviointia ja lyhytinterventioita paikan päälle tai asiakkaan kotiin muutaman arkipäivän sisällä avunpyynnöstä. Palvelu on ulotettu Helsingin kaikille alueille ja se on osa uutta terveys- ja hyvinvointikeskuksissa toteutettavaa kynnyksetöntä ja moniammatillista toimintamallia. Tämän lisäksi lastensuojeluun ollaan sijoittamassa mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitajia, jotka työskentelevät lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinnin ja tuen työryhmissä.

Kiireellinen mielenterveys- ja päihdeoireiden hoito toteutetaan arkisin terveysasemilla. Iltaisin ja viikonloppuisin aikuisten äkilliset sairaudet hoidetaan Haartmanin ja Malmin päivystyksissä. Myös psykiatrian ympärivuorokautinen erikoislääkäritasoinen päivystys on Malmin ja Haartmanin sairaaloiden päivystyksissä ja sinne on sijoitettu psykiatrisia ja päihdetyön sairaanhoitajia. Psykiatrian päivystyksessä hoidetaan noin 7 000 potilasta/vuosi.

Helsingissä psykiatrian erikoistason avohoito ja polikliininen päihdehoito tuotetaan psykiatria- ja päihdepalvelujen alueellisissa psykiatria- ja päihdekeskuksissa: psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoidossa toteutettava tutkimus, hoito ja kuntoutus psykiatrian poliklinikoilla ja päihderiippuvuuksien hoito, avovieroitus ja opioidiriippuvaisten korvaushoito päihdepoliklinikoilla.

22.05.2018

Tällä hetkellä alueellisille psykiatrian poliklinikoille tulee noin 6 000 lähetettä/vuosi ja siellä hoidetaan vuosittain noin 14 000 eri potilasta (luvut eivät sisällä terveysasemilla toimivien mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitajien potilaita). Kaikki lähetteet arvioidaan joko saapumispäivänä tai seuraavana arkipäivänä. Kiireetön hoito tarjotaan lakisääteisessä määräajassa. Kiireellisissä vakavissa tilanteissa voi hakeutua suoraan akuuttityöryhmiin ilman lähetettä ja avuntarpeeseen vastataan 1–3 päivän sisällä yhteydenotosta. Akuuttityöryhmät hoitavat keskimäärin 1 700 eri potilasta vuodessa. Psykiatrisessa hoidossa olevat potilaat voivat hakeutua vastaanotoille ilman ajanvarausta (kiirevastaanotot arkisin klo 9–10.30 ja akuuttiajat joka arkipäivä). Päihdepoliklinikoille hakeutuva ei tarvitse lähetettä ja potilaat voivat hakeutua vastaanotolle ilman ennakkoyhteydenottoa arkisin klo 9–10.30 välisellä ajalla. Päihdepoliklinikat hoitavat yhteensä noin 5 000 eri asiakasta vuosittain.

Psykiatria- ja päihdepalvelut on asettanut erillistyöryhmän valmistelemaan muutosta päihdepoliklinikoiden VIA (vastaanotto ilman ajanvarausta) -toimintamalliin. Tavoitteena on lisätä palvelun saatavuutta laajentamalla toiminta-aikaa, aloittamalla liikkuva työ ja kehittämällä palvelua myös mielenterveysasiakkaiden palvelutarvetta paremmin vastavaksi esimerkiksi terveys- ja hyvinvointikeskuksissa. Työryhmän esitys valmistuu 30.5.2018 mennessä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Voimavarojen oikea kohdentaminen edistää mielenterveys- ja päihdeoireiden varhaista tunnistamista ja hoitoa sekä hoidon vaikuttavuutta. Perustason ja matalan kynnyksen palvelujen ensisijaisuus lisäävät asiakkaan osallisuutta, vahvistavat arjessa selviytymistä ja vähentävät erityistason palvelujen tarvetta."

Esittelijän perustelut

Psykiatria- ja päihdepalvelujen johtaja Mikko Tamminen on kutsuttuna asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Kaupunginhallitus on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Alviina Alametsän tekemään valtuustoaloitteeseen 5.6.2018 mennessä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Mikko Tamminen, psykiatria- ja päihdepalvelujen johtaja, puhelin: 310 58655
mikko.tamminen(a)hel.fi

22.05.2018

Asia/6

Liitteet

1 Alametsä Alviina Kvsto 14.2.2018 Aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano